

Landsarkivet for Fyn – et nyt og godt hus

Af Dorrit Andersen

Den 1. marts 1995 kunne Landsarkivet for Fyn åbne en ny læsesal for publikum. Den ligger i en ny hovedbygning, der er bygget bag den gamle magasinbygning i Jernbanegade i Odense. Hermed har landsarkivet bevaret sin centrale og publikumsvenlige beliggenhed til glæde for langt de fleste af de mange lokal- og slægtshistorikere, der arbejder på læsesalen.

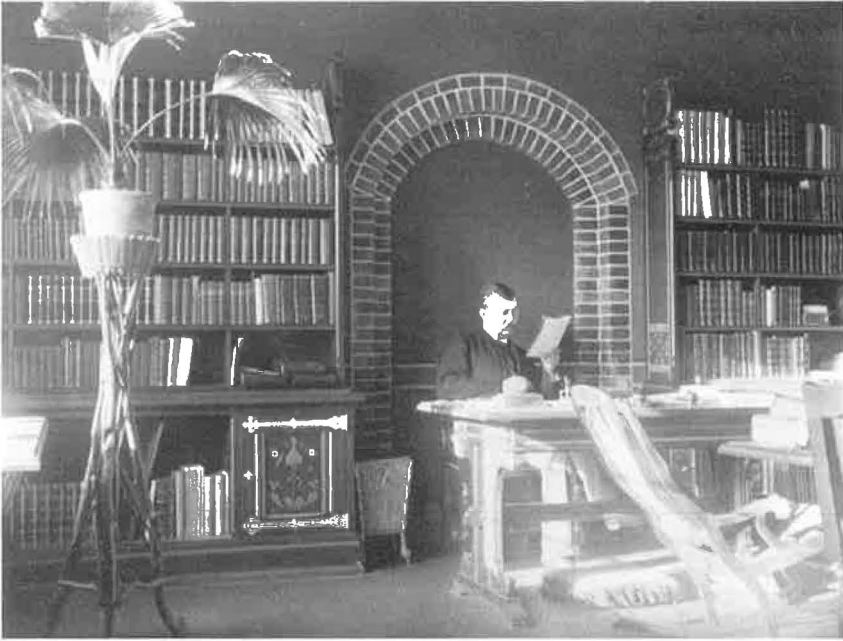
Det er blevet en særdeles funktionel og smuk bygning, helt på højde med kravene til moderne arkivbyggeri. De anvendte materialer er også af høj kvalitet, bl.a. er alt synligt træ i huset dansk ahorn, og facadebeklædningen er bremersandsten. Det er med god grund, at Arkitektgruppen i Århus allerede har fået megen anerkendelse for udformningen af huset. – Samtidig er det gamle, fredede kompleks fra 1893, der rummer det bedst bevarede, oprindelige arkivinteriør i Danmark, fortsat intakt og i brug. Fortid og nutid er således forenet på næsten ideel vis.

Før og nu

Billedet fra den gamle læsesal 1895, da landsarkivet var landets nyeste arkivinstitution, kan give et indtryk af, hvordan landsarkivet var i de første år. På billedet aner vi til højre læsesalgæsternes borde. Der var regnet med 8 pladser. Hvorfor der står en gyngestol ved bordet, er en gåde. Det er ikke særligt bekvemt at studere arkivalier i en gyngestol. For enden af lokalet sidder landsarkivaren, den lærde personalhistoriker, cand.polit. Gustav Ludvig Wad og passer sine embedsforretninger.

Læsesalen var kakkellovnfyret og uden kunstig belysning. Først i 1918 bevilgedes penge til elektrisk lys i læsesalen. I magasinet kom det først i 1963. Telefon fandtes heller ikke i landsarkivets første år. Man klarede sig med at låne slotsgartnerens.

I den bue, landsarkiver Wad sidder foran, er der nu en dør til en forbindelsesgang til den nye bygning, og når man træder ind i den, får man et stærkt indtryk af, hvad der er sket i løbet af de 100 år.

Øverst: Læsesal anno 1895. - Nederst: Læsesal anno 1995 (Foto: Birch og Krogboe).

Den nye hovedbygning for Landsarkivet for Fyn, fotograferet på indvielsesdagen den 28. august 1995 med landsarkivar Dorrit Andersen i forgrunden (Foto: Fyns Pressefoto).

Vi befinder os da i Statens Arkivers nyeste læsesal – et stort og lyst lokale med 56 læsesalspladser, som er blevet så fremtidssikrede, som det var muligt at bedømme i planlægningsfasen. Der er computerstik ved alle pladser, og en del besøgende benytter sig allerede nu af denne mulighed for at skrive forskningsresultaterne direkte ind på deres medbragte pc, fremfor først at skulle tage papirafskrifter. Alle pladserne er desuden PDS-kablede, så der med tiden vil blive mulighed for at søge direkte i den database, der er under opbygning i Statens Arkiver.

Som noget nyt i dansk arkivbyggeri står læsesalen i direkte forbindelse med et arkivmagasin. Her er opstillet en række af de mest benyttede arkivalier til publikums selvekspedition, og det er en ordning, der har haft succes hos publikum. – Da landsarkivets gamle læsesal åbnede i 1893, blev der de første to måneder kun indtegnet 1 gæst i besøgsprotokollen. Da den nye læsesal åbnede, kom der alene i den første måned 833 gæster.

Men hvad med personalet?

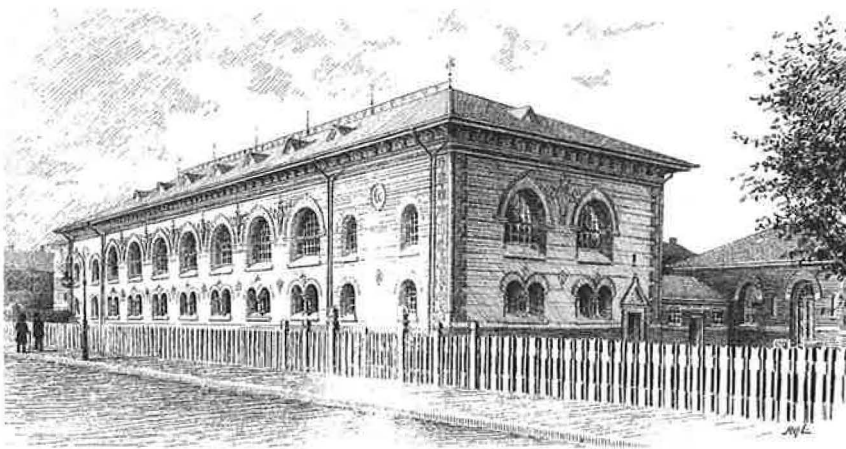
Der var i 1895 ansat tre personer: landsarkivaren, en arkivar, dengang kaldt assistent, og et bud, senere kaldt arkivbetjent. De organiserede de meget store afleveringer af papirer fra den statslige lokal-

administration, som fandt sted i arkivets første år. Tungt arbejde og transport med jernbane og trækvogn til arkivet. I dag har arkivet et moderne transportsystem internt og med landsarkivets nye fjernmagasin i Islandsgade. Al transport kan nu gennemføres uden tunge løft undervejs. Der løftes kun, når arkivalierne findes frem, og når de stilles på plads. Selv det gamle arkivmagasin er nu blevet udstyret med en vareelevatør mellem de to etager.

Staben på de tre personer var uforandret frem til 1954, hvor der blev ansat en såkaldt kontorist, et tegn på den stigende vækst i det administrative arbejde. I dag beskæftiger landsarkivet 8 faste medarbejdere på finanslovsårsværk.

Forskningsmuligheder på læsesalen

Der er fri adgang for enhver borger til at komme og studere på læsesalen. Arkivsamlingerne er nemlig af en så unik karakter, at de ikke er genstand for hjemlån, sådan som det er tilfældet med bibliotekers trykte bøger. Landsarkivets geografiske område er Fyn med omliggende øer. Fra dette område rummer landsarkivets magasiner i 1996 13,5 kilometer arkivalier, der er centrale for udforskningen af Fyns fortid fra 1600-årene og frem til i dag. Her opbevares papirer fra alle grene

Tegning af Landsarkivet for Fyn, bragt i Trap Danmark 1899. I midten magasinbygningen, til højre arkivarboligen, mens Katedralskolen anes i baggrunden til venstre. Grunden, der stilledes til rådighed for Landsarkiv og Katedralskole, var slottets tidligere køkkenhave.

af den lokale forvaltning, godserne samt talrige foreninger og privatpersoner.

På læsesalen kan man det meste af dagen få råd og vejledning af kyndigt personale. Men det forudsættes, at man kan arbejde på egen hånd det meste af tiden. Fra det højfrekvente magasin henter gæsterne selv de hyppigst benyttede arkivalier frem: kirkebøger frem til ca. 1945, skifte- og fæsteprotokoller, lægdsruller m.v. Folketællinger findes på mikrofilm fra diverse år 1855–1911 og i fotokopi for de ældres vedkommende. Kirkebøgerne fra de øvrige danske landsarkivdistrikter kan nu som noget nyt studeres på mikrofiche frem til 1891.

Læsesalen er forsynet med et galleri i 2.sals højde. Her er opstillet litteratur og håndbøger vedrørende personal- og lokalhistorie, administrationshistorie og arkivbenyttelse, samt en næsten komplet udgave af Fyens Stiftstidende frem til 1864.

For grupper på op til 12 personer med en ansvarlig leder kan der i åbningstiden reserveres et møderum, hvor man kan foretage studier i fællesskab. Lokalet skal reserveres i forvejen.

Der er en frokoststue på 1. sal, forsynet med en automat med varme og kolde drikke.

De aktuelle åbningstider på læsesalen er mandag-torsdag og lørdag kl. 9–16, fredag 9–13 (dog lørdagslukning i perioden 15. juni–15. august).

Litteratur

Dorrit Andersen: Et godt og smukt hus. Landsarkivet for Fyn. Gemt er ikke glemt. Skrifter fra Landsarkivet for Fyn, Nr. 1. Odense 1993.